

нові методи аналізу археологічних джерел із метою отримання соціологічної інформації, впровадив новий напрямок — соціоархеологію. Його розробки та праці співробітників відділу справили значний вплив на характер і спрямованість наукових досліджень науковців Інституту та підготовку кадрів археологів.

Автор понад 200 наукових праць, серед яких: “Очерки по истории советской археологии (У истоков формирования марксистских основ археологии. 20-е – первая половина 30-х гг.)” (1982); “Структура археологического познания. Проблемы социально-исторического исследования” (1989); “Древняя керамика. Методы и программы исследования в археологии” (1992); “Очерки философии социоархеологии: проблема обоснования социоисторических исследований в археологии” (1992); “Синташта. Археологические памятники арийских племен Урало-Казахстанских степей” (1992) та інші.

Тв: Список праць Володимира Федоровича Генінга // Сучасні проблеми археології. К., 2002. С. 23–32.

Лит.: До ювілею В. Ф. Генінга // Археологія. 1989. № 4; Автобіографія научної діяльності (отривок) // Матеріали по археології Європейського Северо-Востока. Сыктывкар, 1995. Вып. 14. С. 16–36; *Бунятян К. П.* В. Ф. Генінг: сторінки життя і творчості // Археологія. 1997. № 3. С. 4–6; В. Ф. Генінг и достижения отечественной археологии // Рос. археология: достижения XXI века. Матеріали конф. Ижевск, 2000. С. 181–224.

С. М. Ляшко

ГУДЗІЙ Микола Каленикович [21.04 (03.05).1887, м. Могилів-Подільський (нині — Вінницької області) — 29.10.1965, Москва] — український і російський літературознавець.

Народився у родині службовця. Закінчив Одеську гімназію, у 1911 р. — із золотою медаллю історико-філологічний факультет Київського університету Св. Володимира; залишений на кафедрі російської літератури (з 1915 р. — приват-доцент). 1918–22 рр. — професор Таврійського університету в Сімферополі. З 1922 р. викладав у московських вузах: 2-му Московському державному університеті (згодом — Московський педагогічний інститут), Вищих літературних курсах, Інституті червоної професури, Інституті філософії, літератури та мистецтва ім. М. Чернишевського, Московському державному університеті ім. М. Ломоносова (професор — із 1942), в педагогічних інститутах Орехово-Зуєва та Свердловська. Керував відділом давньоруської літератури в Інституті світової літератури ім. О. М. Горького АН СРСР (1938–47), відділом російської літератури (1945–52) і відділом давньої української літератури (1952–61) в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. У 1945 р. обраний академіком АН УРСР, а з 1946 р. — член-кореспондент АН СРСР.

Учень академіка В. Перетца, член його “Семінарію російської філології” (1908–14), представник київської школи історичного та порівняльно-історичного літературознавства, текстології, техніки філологічного аналізу, наукового видання першоджерел. У колі нау-

кових інтересів М. К. Гудзія: письменство Київської Русі, здобутки української, російської, білоруської літератур, історія слов'янознавства, історіографія східно-слов'янського літературознавства, зв'язки української та російської літератур. Серед перших розвідок — “Прение живота и смерти” и новый украинский его список” (1910), “Максим Грек и его отношение к эпохе итальянского Возрождения” (1911).

Здобув визнання як дослідник пам'яток давньої літератури: “Слова о полку Игореве”, “Задонщины”, “Жития протопопа Аввакума”, “Моления Данилы Заточника”. Створена М. К. Гудзієм фундаментальна праця “История древней русской литературы” та пов'язана з нею “Хрестоматия по древней русской литературе” (1938) вийшли сімома виданнями та перекладені багатьма мовами світу. Дослідник української та білоруської агіографії, східно-слов'янської белетристики. Редактор творів І. Вишенського (1955), підготовлених І. П. Єршоміним. Написав низку розділів для десяти томної “Истории российской литературы” (1941–54). Досліджував українські інтермедії XVII–XVIII ст., творчість Ф. Прокоповича, І. Котляревського, Т. Шевченка, І. Франка, М. Рильського та ін. Відповідальний редактор (спільно з С. Крижанівським) тритомного “Повного видання творів В. Стефаніка” (1949–54), голова редколегії “Повного зібрання творів Т. Г. Шевченка” у шести томах (1963–64, відповідальний редактор шостого тому). Багато зробив для вивчення рукописної спадщини Л. Толстого та наукового видання 90-т. зібрання його творів. На основі текстоло-

гічних досліджень написав книгу “Как работал Толстой” (1936). Автор фактично першої монографії про нього — “Лев Толстой” (1942). У доробку М. К. Гудзія також праці про М. Ломоносова, О. Пушкіна, М. Гоголя, Ф. Тютчева, М. Огарьова, І. Тургенєва. Загалом спадщина Миколи Каленовича становить понад 400 наукових і науково-популярних праць. Нагороджений орденом Леніна, двома орденами Червоного Прапора, болгарським орденом Кирила і Мефодія.

Тв.: “Прения живота и смерти” и новый украинский его список // Рус. филологический вестник. 1910. № 3–4 [Рец. На “Апокрифи й легенди з укр. рукописів”, вид. І. Франком]; Література “Слова о полку Игореве” за последнее двадцатилетие: 1894–1913 // Ж-л М-ва нар. просвещения. 1914. № 2; Література Київської Русі в історії братніх народів // Рос.-укр. літ. єднання. К., 1953; Література Киевской Руси и древнейшие инославянские литературы. М., 1958; Культурні зв'язки українського і російського народів до кінця XVIII ст. // Міжслов'янські літ. взаємини. К., 1958; Українські інтермедії XVII–XVIII ст. К., 1960; Традиции литературы Киевской Руси в старинных украинской и белорусской литературах. М., 1966; Література Киевской Руси и украинско-русское литературное единение XVII–XVIII веков. К., 1989.

Лім.: Список печатных работ Н. К. Гудзия // Николай Калининвич Гудзий. М., 1957; Білецький О. І. Микола Каленикович Гудзій // Рад. літературознавство. 1957. № 3; Микола Каленикович Гудзій: Некролог // Там само. 1965. № 11; Воспоми-

нання о Николае Каллиниковиче Гудзии. М., 1968; *Микитась В.* Він завжди був з Україною // Вісник НАН України. 1995. № 3–4.

Арх.: ЦДАМЛМ України. Ф. 10. Оп. 1., 2, 233 од. зб. (біогр., творч. матер, листування, записники, фото та ін., 1900-ті – 1966).

Ікон.: ЦДАМЛМ України. Ф. 10. Оп. 1. Од. зб. 214 (особ. фото М. К. Гудзія, 2 док., 1951).

М. Д. Ходоровський

ДУНАЄВСЬКИЙ Ісаак Йосипович [18(30).01.1900, м. Лохвиця Полтавської губернії – 15.07.1955, м. Москва, Росія] — композитор, скрипаль, диригент, музично-громадський діяч.

Народився у родині касира “Товариства взаємного кредиту”, де панувала атмосфера музики та творчості. Мати грала на скрипці, роялі та мала чудовий голос. Музичне обдарування Ісаака Йосиповича виявилось змалку: з п’яти років грає дібрані на слух мелодії та нескладні твори, з шести — оволодіває нотною грамотою, з восьми — починається систематичне навчання гри на скрипці у музиканта-любителя, акцизного чиновника Г. Полянського. Хлопчик захоплюється постановками місцевого музичного театру, передусім “Наталкою Полтавкою” М. Лисенка та “Запорожцем за Дунаєм” С. Гулака-Артемовського, що ставилися в Народному домі. В дев’ять років з’являються перші спроби запису власних творів, у одинадцять І. Й. Дунаєвський стає автором романсу для голосу та низки фортепіанних мініатюр.

У 1910 р. І. Й. Дунаєвський вступає до Харківського музичного училища по класу скрипки та композиції, паралельно навчаючись у

приватній гімназії музиканта-любителя Н. Кноррінга. Закінчивши її із золотою медаллю (1918), Ісаак Дунаєвський протягом 3-х рр. був слухачем юридичного факультету Харківського університету. Після перетворення музичного училища на консерваторію, навчався по класу скрипки (професор І. Ахрон) та композиції (професор С. Богатирьов). Отримавши 1919 р. диплом про вищу музичну освіту, повертається до Лохвиці.

Період 1919–24 рр. — час формування громадянської позиції митця, становлення його музично-просвітницьких принципів і естетичних поглядів. З піднесенням прийнявши Жовтневу революцію, Ісаак Йосипович бере активну участь у будівництві нової культури. Читає лекції в Лохвицькому Народному університеті, публікує статті в місцевій газеті “Вісті”, керує гуртками народної самодіяльності, виступає на сцені Народного будинку. В домі І. Й. Дунаєвського збирається гурток молоді під девізом “Театр і музика”, а про виступи молодого віртуоза-скрипаля йдеться на сторінках газети “Лохвицьке слово”. 28.05.1919 у Лохвиці відбулося перше засідання Музично-драматичного товариства, на якому було заслухано доповідь І. Й. Дунаєвського як члена Ради з плану організації драматичних і музичних студій із історії театру, музики, проведення практичних занять із дикції, декламації, теорії музики, сольфеджіо і хорового класу, програм концертів і вистав.

Разом із Відділом позашкільної освіти І. Й. Дунаєвський провадить роботу по створенню у Лохвиці симфонічного оркестру та хорової капели. Він акомпанує на роялі і працює тапером у кінематографі братів Грінберг. Багато часу витрачає на публіцистичну діяльність,